

İstanbul Deklarasyonu

-Başarılı Bir Demokratik Geçiş için Kuala Lumpur Forumunun Vizyonu-

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a, salât-ü selâm efendimiz Hz. Muhammed'e, âline, ashabına ve takipçilerinin üzerine olsun.

Bu bildiri, Kuala Lumpur Düşünce ve Medeniyetler Forumu'nun 13-15 Nisan 2018 tarihlerinde İstanbul'da düzenlediği "Demokratik Geçiş, Esaslar ve Mekanizmalar" konulu Dördüncü Forum'un sonuçlarından birini konu edinmektedir.

İslam dünyasının birçok ülkesinden, farklı milletten birçok düşünür ve entelektüel söz konusu bu foruma katılmış, çeşitli makaleler ve çalışmalar sunarak katkıda bulunmuşlardı. Ayrıca sunulan araştırma ve makalelere nitelikli katkılar sağlayan birtakım müzakereler ve değerlendirmeler gerçekleştirilmişti.

Bu bildiri, Forum katılımcıları ve üyeleri tarafından kararlaştırılan düşüncelerin bir özetini içermekle birlikte, Forum tarafından demokratik geçiş sürecinde benimsenen vizyonu gösterir.

Deklarasyonun metni şu şekildedir:

Kuala Lumpur Forum üyeleri aşağıdakilere inanır:

- Allah, insanı dinine, cinsiyetine ve rengine bakmaksızın erdemli kılmış ve onurlandırmıştır: "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık. (İsra 70). Her insan, insanlığı hasebiyle değerlidir.
- İnsana bahşedilen ilahi onurun tezahürlerinden biri, ona verilen özgürlüktür: inançta özgürlük, düşünce ve ifade özgürlüğü, Siyasi seçimlerinde özgürlük... Bu konudaki kural şu şekildedir; "Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tâğutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir." (Bakara, 256)
- İslami siyaset sisteminde belirlenen genel kurallar içinde tanınan en önemli özgürlüklerden biri: Kişinin kendisini kimin yönettiğini seçme

özgürlüğü, performans değerlendirmesi, hesap verme sorumluluğunu izleme hakkı ve iyi yönetim olmadığını görürse, görevden alınmasını talep etme hakkı. Yönetim halka aittir. Tarihte yönetici seçiminde referansın daima halk olduğu vurgusu, İslami yönetimin etkin biçimde ifa edildiği dönemlerde çeşitli biçimlerde tezahür etmiştir.

- Forum üyeleri, vatandaşların kendilerini yönetenleri çoğunluk temelinde seçme hakkına dayanan demokrasiye inanmaktadır. İktidarın politik vizyon felsefesi bu olmalıdır. Bu bakış açısı İslami konsepte “şura” mekanizmasının özünü temsil etmektedir.
- İyi bir demokratik uygulama, mekanizmalarını etkin bir biçimde kullanarak toplumdaki gerilimleri etkisiz hale getirmeyi ve halkın kanının dökülmesini engellemeyi öngörür. Bu mekanizmaların yokluğu nedeniyle bazı toplumlardaki çatışmaların ve gerilimlerin şiddetlenmesi demokrasiye mal edilemez. Bu nedenle, forum üyeleri prensip olarak iktidarın barışçıl bir şekilde dönüşümüne inanmaktadır, çünkü çoğunluğun seçimi, kimin hüküm süreceğine ve yöneteceğine karar vermesidir.
- Forum, sivil toplumun kendi içinde ve toplum ile devlet arasındaki ilişkilerin yasal prosedürleri konusunda eğitim alması gerektiğine inanmaktadır. Çünkü “hukuk devleti” çağrısı, aynı zamanda her türlü sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinde hukuka saygı duymasını gerektirir. Kuruluşlar ve dernekler içlerinde yönetim organlarının seçimi, adil ve demokratik seçimler ilkesine saygı, seçimde şeffaflık, mali harcamada hesap verilebilirlik, demokratik karar verme süreci gibi prensiplere uymalıdır. Yetkinin el değiştirmesi ilkesine kabullenerek, yönetim organlarının görev sürelerinin yasal sürelerine saygı göstermelidir.
- Aynı zamanda Forum, halkların kendi istekleri ve özgür tercihleriyle kendilerini yönetme hakkını güvence altına alabilmeleri için askeri güçlerin siyasi faaliyet alanından çıkarılması ve orduların ülkeleri korumadaki rolünün sınırlanmasını da bir ihtiyaç olarak görmektedir.
- Forum, başarılı demokratik geçiş için uygun koşulları yaratmak için, özellikle Türkiye, Tunus ve Malezya tecrübesi ile Afrika, Orta ve Güney Amerika ve Güney Doğu Asya ülkeleri gibi farklı bölgelerin deneyimleri başta olmak üzere dünyadaki demokratik geçiş deneyimlerine dikkat çekmekte ve çeşitli çevrelerin farklı tecrübelerini analiz etmek ve bunlardan yararlanma çağrısı yapmaktadır.
- Forum, Arap Baharı deneyiminin, Arap halklarının özgürlük arzusunun en önemli tezahürlerinden biri olduğunu, sağlam temeller üzerinde

demokratik geçişe uygun bir güç dengesi ve doğru mekanizmalar yoluyla gerçekleştirilmesine büyük bir ihtiyaç olduğunu gösteren bir deneyim olarak görmektedir. Zira milletlerin ve halkların çıkarları pahasına iktidarı ele geçiren hükümetlerin yanı sıra bir şekilde bu hakkı ertelemek ve engellemek için birleşen elitlere rağmen, tiranlıkla yüzleşmeyi öngören demokrasiden başka da bir alternatif bulunmamaktadır.

- Forum üyeleri, uzunca nitelikli tartışmaların ardından, barışçıl ve demokratik bir geçiş sürecinin toplumsal kültüre evrilmesi ve kitlelere ait bir bilince dönüştürülmesi için halkın uygun şekilde bilinçlendirilmesi için çalışmaya davet eder.
- Forum, geçmiş ihtilafları çözmek ve kalıcı adaleti sağlamak için tüm akımlarla ve siyasi güçlerle birlikte çalışmayı önerir. Böylelikle, tiranlık dönemlerinde siyasi istismar ve dışlanma yoluyla zulme maruz kalan mağdurların haklarının telafi edilmesi amaçlanmaktadır.
- Konferans, ülkelerdeki siyasal hareketlerin fikri yönelimine bakılmaksızın bileşenler arasında tarihsel bir uzlaşmanın sağlanması amacıyla kapsamlı bir ulusal, bölgesel ve uluslararası uzlaşma programının tamamlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Demokratik geçiş sürecinin desteklenmesine yol açacak fikir birliğine varmak ve bunu herkes için tek seçenek haline getirmek gerekiyor. Çünkü ülkeler içerideki durumunu güçlendirdiği ve iradesini bağımlılık durumundan kurtardığı ölçüde uluslararası düzeyde medeniyet seviyesinde bir ortaklığa ulaşabilmesi mümkün olacaktır.
- Konferans, sivil toplumu desteklemenin ve bu alanda çalışan kurum ve derneklerin demokrasinin değerlerine ulaşmada halkları eğitmelerini ve desteklemelerini güçlendirmeye, demokrasiyi savunma ve ülkelerinde güvenli bir demokratik geçiş elde etmenin kontrolüne katkıda bulunmasına önem vermektedir.
- Konferans, gençlerin ve kadınların kamuoyu çalışmalarına, farklı ülkelerdeki politik değişimlere ve seçimleri demokratik geçişe aktif olarak katılmalarını sağlamanın gerektiğini vurgulamaktadır.
- Forum, ekonomik ve kalkınma programları ile siyasi reformlara öncelik vermeye, siyasi rekabet içindeki ideolojik ayrışmayı mümkün olduğunca azaltmaya, kitlelerin sorularını yanıtlamaya, taleplerini yerine getirmeye, demokratik geçiş sürecinde onlara hizmet vermeye, hareketlerin ve partilerin program ve politikalarında siyasi istikrarın bir koşulu olarak ekonomik ilerlemeyi teşvik etmek için çalışmalarını yoğunlaştırmalarına daha fazla önem verilmesini vurgulamaktadır.

- Forum, eğitim kurumlarında, akademik ve araştırma merkezlerinde gerçekleştirilecek bilimsel tartışmaların önemini vurgulamaktadır. Bu araştırmalar, İslami değerleri koruyarak destekleyen, insan özgürlüğünü ve onurunu, adalet ve iyi yönetişimi önemseyen, otoriter siyaset mirasının ötesinde yeni bir politik teori geliştirmeyi ve çağının sorularını cevaplayacak hale gelecek şekilde eski kavramları düzeltmeyi amaçlamalıdır.
- Forumun liderleri, başarılı bir demokratik geçişin, ancak çeşitli siyasi ve parti grupları arasında iktidar değişiminin barışçıl bir biçimde devredilmesine elverişli zemininin olması gerektiğine inanmaktadır. Bu değişim kan dökülmeden, askeri darbe olmadan, askeri ve güvenlik güçlerinin müdahalesine gerek kalmadan, çoğulculuk ilkesi, şeffaflık, bütünlük ve diğerinin kabulü çerçevesinde olmalıdır.

Tüm bu nedenlerle Forum aşağıdaki çağırıyor:

Birincisi: Resmi Siyasi Kurumlar:

- Hükümet sistemlerinin diktatörlük ve otoriterizmin terk edilerek seçime dayalı demokratik yönetime geçişin sağlanması.
- Demokratik ve barışçıl iktidara geçiş fikrini benimsemek ve çoğunluk görüşüne saygı duymak.
- Halklara, sosyal, entelektüel, kültürel, politik şahsiyetlere ve sivil toplum kuruluşlarına duyulan güveni arttırmak ve topluluklarla güven köprüleri kurmak.
- Sosyal, politik ve entelektüel seçkinlerin barışçıl demokratik geçiş süreci diyaloguna katılımını sağlamak,
- Okul ve üniversite müfredatlarında düşünce, demokrasi ve demokratik kültür tanıtım dersleri yerleştirmek.

İkincisi: Alimler ve vaizler:

- Demokrasi meşruiyeti konusundaki anlaşmazlığın ve tartışmalarının sona ermesi, hükümet sistemi olarak demokrasinin özü ve gayesi bakımından Şura sistemi ile uyumlu olduğunu benimsemenin zorunluluğu gerekmektedir.
- Siyasi rejimleri, adaletsizliği ve diktatörlüğü terk etmeye, halklara baskı yapmamaya ve Arap Baharına karşı durmaktan vazgeçmeye çağırmalıdır.

- Demokrasinin önemini, barışçıl demokratik güce geçişi vurgulayan entelektüel söylemi savunmayı, iktidar baskısı ve derin devlet karşısında halkların zaferini öne çıkaran bir söylem geliştirmelidir.
- Demokratik süreç ve barışçıl demokrasiye geçişin meşruiyeti ile ilgili fıkhi çalışmalar ve eğitim çalışmaları yürütmek.

Üçüncüsü: Entelektüeller, politikacılar, partiler ve sivil toplum kuruluşları:

- Sivil toplumun, demokratik geçiş sürecinde rolüne katkıda bulunabilmesi için tedricen alıştırılması önem arz etmektedir. Zira bir grup veya örgüt, etkili ve faydalı bir sivil toplum tarafından desteklenmediği sürece bu geçişi gerçekleştiremez. Ayrıca elitler ile olan ilişkilerin geliştirilerek onlar ile toplumun kalbinde aktif olan siyasi yapılar arasındaki boşluğu doldurmanın gereğini de vurgulamaktadır.
- Forum, hükümette veya muhalefette olması arasında fark görmeksizin siyasi partileri ve hareketleri, iç uygulamalarında ve halkla aralarındaki ilişkilerinde siyasi çalışmaların ilke ve kurallarına saygı göstermeye yönlendirmektedir. Aynı zamanda, siyasi oluşumların demokratik pratiği, iç teşkilatlarına yansıtmaya, liderlik pozisyonlarında değişime açık olmaya, kendi içinde karar alma tekeli kırılmaya, politika üretim süreçlerinde yer alan herkesin katılımcı olmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.
- Siyasi partiler ve siyasi hareketlerin iç yapılanmasında demokratik geçiş kültürünü tanıtmak ve yaygınlaştırmak.
- Demokratik yönetimin yapılandırılmasında yetkili konumda olan sorumlu taraflarla iş birliğini sağlamak, Arap Baharı'nın sonuçlarını değerlendirerek haksızlık ve zulüm karşısında durmak.
- Arap Baharı üzerinden gerçekleşen sonuçsuz olayları göz önüne alarak, ümmetimizin içinde olduğu durumu ışığında değişime açık olmaya zamansal ve tarihsel geçişleri doğru anlamak.

Dördüncüsü: İslami Hareketler:

- İslami hareketlerin siyasi, düşünsel ve örgütsel projelerini tüm yönleriyle ve ilgili alanlarda kapsamlı bir gözden geçirmeye ihtiyaçları vardır.
- Bir yönetim biçimi olarak demokrasinin Şura ilkesinin ruhu ve özü ile uyumluluğunun benimsendiğinin beyanı, kendinden olmayanı kabullenme, hükümetin demokratik geçiş yollarıyla barışçıl bir şekilde

devredilmesine bağıllık, demokrasiyi istismar aracı olarak kullanmadan, demokratik geçişi iktidara erişme basamağı olarak kullanıp sonrasında vazgeçmeme vurgusu yapılmalıdır.

- İslami hareketler içinde liderliğin demokratik geçişini benimsemek ve tüzüklerde liderlik dönemlerini sistemli şekilde belirlemek.
- Demokrasiye bağıllığı ve demokratik iktidar geçişi dahil, İslami hareketlerin yönetim deneyimlerini değerlendirerek olumsuzlukları değiştirmek ve gelecekte bu hatalardan kaçınmak için çalışmak.
- İslami hareketlerin başkalarıyla ve özellikle de Müslüman olmayanlarla bir arada yaşama tecrübelerini gözden geçirmek ve buna dayalı düşüncenin benimsenmesinin, iktidarın demokratik dönüşümünün en önemli öncüllerden biri olarak kabul etmek.

Beşincisi: Arap ve İslam halkları:

- Demokrasiye, demokratik yönetime ve halklar için bir seçim olarak demokratik geçişe uymaya ve bedeli ne olursa olsun elde etmek için çabalamak. Türk halkının darbeye verdiği cevabın bu alanda örnek alınacak bir model olarak benimsemesi gerekir.
- Zalimlerin zorbalığına ve halkı ne kadar ezdiğine bakmadan, son sözün halkın olacağına inanmak. Demokratik rüyayı gerçekleştirme uğruna çekinmeden yola devam etmek, hakları koruyarak Arap Baharı'nın sonuçlarına ulaşma konusunda ümitsizliğe düşmemek gerekir.
- Yöneticisini seçme, izleme ve sorgulama hakkı dahil, düşünce özgürlüğü ve siyasi özgürlüğe bağıllı kalmak.
- Son Türkiye ve Malezya seçimlerinde olduğu gibi, her ülkenin ve toplumun koşullarına uygun şekilde sivil toplumun rolünü güçlendirmeye, demokratik seçim faaliyetini ve seçim hakkını güçlendirmeye yönelik Türkiye ve Malezya deneyimlerinden faydalanmak oldukça önem arz etmektedir.